

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. III. Cur dandæ sint eleemosynæ: Causa prima, Dei in nos liberalitas.
Altera: Quidquid pauperi datur, Christo datur.

vult oleum aut vinum? respondere jubet facculum. Comparare vult cosium aut pannum? cum facculo lequitur, & ex illo pro mercibus satisfacit. Pecuniâ emuntur omnia. Eleemofyna huic tali facculo simillima. Lucrum rerum omnium Eleemofyna.

Loe. lit. Redipietes Eleemofynas preces refun. uor ut qui dederunt pecuniam, auctiorem recipiant gratiam. Nos esse quam cautissimos par est, quando divinæ gratiæ thesaurum inter tot hostes circumferimus. Mundus, Caro, Diabolus totos aduersum nos exercitus educunt, ut gratiam eripiant, sed bono animo, eleemofyna celestem gratiam, non ut domum ruinofam, sed ut humani oculi pupillam firmisimam præfidiis tuebitur.

Orû, quâs homo habet, nō est dominus, sed dispensator. Cūm igitur in egenos largi ac benigni sumus, non nostram damus, sed ea dādo nostra facimus: nam opum, quas habemus, non domini, sed dispensatores sumus. Nos quidem jactanter dicere conuevimus: Hæc mea vestrâ, hæc ista domus, hic meus hortus, hoc prædium, hoc castrum, hoc oppidum meum: Hæc uxor mea, hæc filia, hi liberi, hi serui mei: Hi equi mei, hoc meū pecus. Hæc vocum ludibria sūt, & vero nomine signimenta. Et o qualis dominus, cui hodiernâ die vel crastinâ hæc omnia, quæ sua jactauerat, eripiuntur, ipse verò in tumulum dejicitur. Ideo nos præsci Patres non dominos, sed œconomos dispensatores, villicos appellant.

Chrysostomus hoc suis auditoribus è cathedrâ in os ingerens: Idcirco, ait, *scipius nisi testamenta legens dicitur: ille quidem habeat agrorum vel domus dominium, usum verò alius. Omnes enim usum habemus, dominium autem nemo. Et si enim nobis per omnem vitam permaneat, nullam facientes mutationem, divitiis, velimus nolimus in fine alius eas cedemus, ipsarum usum solo decerto. Ne dicas mihi: tot & tot annorum proventus repositos habeo: Quantacumque dixeris, omnia temere dices & incassum. Sæpius unâ horâ & brevi temporis momento velut vento superne irruente jactabilis pulvis, sic hæc omnia è domo exsufflantur. Cogitemus naturam nostram; discamus qui sintus. Divitiæ nostra non sunt, sed Dei: Deus enim dispensatores nos divitiarum voluit esse suarum, non dominos: & ideo cui voluerit, dat eas, & a quo voluerit, tollit. Illud proprie nostrum, quod in nostrâ est potestate habere, si volumus. Quomodo autem nostrum accipiamus, quod est voluntatis, habere non possumus, nisi nobis fuerit datum.*

§. V.

Quid ergo pecunias, quid domos, quid prædia jactamus, & nostra dicimus, quæ nostra non sunt? Eâ solum nostra est pecunia, quam liberalitate piâ nolimus esse nostram. Nostrum est tempus, quod usu congruo nostrum facimus. Nostra est eruditio & virtus, quam sedulitate constanti comparamus. Nostrum est celum, quod sudore multo ænimus. In ceteris omnibus curatores & villici sumus.

Comes Ariani Elcearius, vir omni elogio dignissimus, tam potuit aurum generose spernere, quam benignè pauperes amare. Multa illi regia dona sapius oblata sunt; multa faciundæ rei ansa est præbita; sed multo ille sapientius animum formaverat. Cūmque dictarent, pro labore & industria posse utique, saltē honoris & gratiæ causâ accipi muneris aliquid, etiam sine noxiâ; Respondebat ille: Hanc animi facilitatem multis modis sepulchrum esse; tam accipienti munera, quam aliis inspicientibus. Etenim cui modestè situm esset initio cor, & pudicè habita manus, cum tandem adulante auro, desiderare, attrahere, contrudere: reis autem, & quibus causâ iusta, sed arca domi angusta sit, quid animi esse possit in ejusmodi judicio, ubi tantum aureis testibus rem agi videant. Quare cūm Elcearius à negotio se domum reciperet in conclavè ad

Elcearij in pauperes benignitas.

instaurandam sibi solitam pietatem, quandoque dicere auditus est: Tu mihi, Domine Deus, in paradiso debes centum auri uncias, & duo panni cocinei volumina; ea mihi in celo reddibe. Percunctapri autem Alatiæ, quæ dicto supervererat, quid sibi de hac postulacione vellet? respondit, aurum & purpuram se hodie, cūm habere potuerit, amore Christi rejecisse.

Vocem Christianam! Elcearius in pauperes liberalissimus id verè habuit, quod dedit, id suum esse dixit, quod pauperum esse voluit.

Anno Christiano quingentesimo septuagesimo nono, Lupicinus jam ævo gravis Chilpericum Regem adiit, cuius tunc aula Ianuæ apud Burgundiones erat. Lupicino vix palatium ingresso; sella Regis ad mensam accumbentis tremuit. Rex terribus: Hem, inquit, terra movet. At palatinum famulitium negat, se quidquam motus sensit. Ergo protinus, ait Rex, ad portam pervolate, ne quid illic hostile turbet. Concurrunt ad portam. Hic religiosus senex horrenti barbâ, veste inculâ Regis congressum expetit. Nuntiatur id k egi, qui hominem mox adesse jussit. Adductum interrogans: Quis es, inquit, unde huc addes, quod munus tuum, quæ postulatio est? Cui Lupicinus: Rex, inquit, vive: ego pater sum dominicarum ovium, quas Dominus spiritualibus cibis prælargè reficit, sed alimenta corpori desunt, ideo Majestatis tuæ manum benevolam supplices imploramus, ut ea victus & vestitus subsidio dignetur optulari. Religiosa & simpliciter facundia Rex delinitus promptè ac benevolè: Agros, inquit, & vineas vobis assignabo. Excipit Lupicinus: Da veniam, Regum optime, hæc nostræ leges non admittunt. Sed, si placet, aliquid de terræ frugibus impertire, nec enim decet monachos rerum dominiis extolli. Placuerunt regi tam verècundæ preces: jussit igitur annis singulis trecentos modios tritici, ejusdemque mensuræ vinum, & centum aureos parafidis fratrum vestibus præberi. Quod regis ararium hodieque constanter pendit. Hæc Chilpericus seminavit non parè, nec reverè parè messuit, novo ditatus regno, qui proximè casurus fuerat è suo. Audiant, inquit Augustinus, ista divites, qui nolunt esse misericordes. Dives & pauper duo sibi sunt contraria: sed iterum duo sibi sunt necessaria. Pauperis est orare, & divitis erogare; Dei est pro parvis magna pensare. Fecundus est ager pauperum, cito reddit dominantibus fructum. Via calis est pauper; per quam venit ad patrem. Incipe ergo erogare, si non vis errare. Agite divites, pecuniam tunc dicite esse vestram, cūm eam erogando feceritis alienam. Incipite igitur erogare, si non vultis errare.

CAPVT III.

Cur danda sint eleemofynæ: Causa prima: Dei in nos liberalitas. Altera: Quidquid pauperi datur, Christo datur.

INTER selecta & diversa prorsus epitaphia, illud non nemini singulariter probatur; HABEO QVOD DEDI, PERDIDI QVOD SERVAVI. Superiore capite demonstravimus, id proprie fieri nostrum, quod in pauperes tribuendo fecerimus alienum. Quapropter eorum omnium sepulchris, quorum liberalitas egenos fovet, hanc epigraphen inscribere licebit: *Habeo, quod dedi.*

Annæus Seneca id, quod diximus, illustrissimè confirmans: Egredie, inquit, mihi videtur M. Antonius apud Rabirium poetam, cūm fortunam suam transeuntem aliò videbat, & sibi nil relictum præter jus mortis, exclamare: *Hoc habeo, quodcunque dedi. O quantum habere potuit, si voluisset!*

Greg. Tur. Lupicinus ex eo die anno 579. mihi pag. 877.

Aug. de serm. Dom. mihi pag. 41.

He sunt dicitur certe in quacunque sortis humane levitate uno loco permansuræ: quæ quæ majores fuerint, hoc minorem habent invidiam. Mens igitur Antonii erat, Hoc unum habeo, quod non habeo, dedi & deposui apud alios.

Alphonsus ille laudatissimus Aragonum Rex, cum quispiam familiaris quæreret, quid servaret sibi, qui tam multa multis donaret? Ea ipsa, respondit, quæ dono. Nimirum ea solum pecunia est nostra, quæ spargitur in egenorum commoda. Hæc autem parum est dicere, scribere, proclamare; ista etiam cum præcis canere consulum: Ita olim præfca laurus præcinit:

Extra fortunam est, quidquid donatur egenis; Quas dederis, solas semper habebis opes. Ad vitæ finem quilibet nostrum non poterit non fatiri: Quod perdidit, hoc servavi; hoc meum est, quod pauperibus donavi.

Quando igitur dissertationis nostræ totius partes fecimus, ordiamur explicare primam. Cur danda sit eleemofyna; eius rei causam unam alteramve dabimus.

§. I.

ANtequam causas ordine locemus, Antonii dictum, Hoc habeo, quodcumque dedi, confirmatius reddendum. Hic ego pace vestra, divites, non multa & proluxa, sed auribus parum blanda censui præmittenda. Offendit forsitan, quod superius caput affirmavit, nos rerum, quas nostras dicimus, non esse dominos, nec ea nostra esse, quæ passim jactamus? Hoc ipsum laudatissimus inter omnes veteres scriptor, & virtutis studio pæne Christianus, Annæus Seneca planissimè affirmans: Potest eripi domus, ait, & pecunia, & mancipium: beneficium (in pauperes collatum) stabile & immotum est. Nulla vis efficiet, ne hic dederit, ne ille acceperit. Quid tamquam tuo parcus? Procurator es. Omnia ista, quæ vos tumidos, & supra humana elatos, oblivisci cogunt vestre fragilitatis, quæ ferreis claustris custoditis armati, quæ ex alieno sanguine rapta vestro defenditis, propter quæ classes creentur maria deductis, propter quæ quassatis urbes, ignari, quantum telorum in adversos fortuna comparet; propter quæ raptis toties asinitatis, amicitie, collegii fœderibus, inter contententes duos terrarum orbis elisus est; non sunt vestras, in depositi causa sunt, jam jam, quæ ad alium dominum spectantia, aut hostis illa, aut Pompejum; stilis animi successor invadat. Quæris quomodo illa tua facias? donando. Consule ergo rebus tuis, & certam tibi eorum atque inextinguibilem possessionem para; honestiores illos non solum, sed tutiores facturus, illud quod suspicis, quo te divitem ac potentem putas, domus est, servus est, nammi sunt: cum donasti, beneficium est. Et quidem beneficium Christo ipsi collatum. Christianis res certissima: sed jam assignamus causas, cur danda sit eleemofyna.

Prima causa: Deus omnia, & nos ipsos nobis dedit: quidquid possidemus rerum, à Deo est, qui suum in super unigenam cumulo beneficiorum addidit: Sic enim Deus dilexit Mundum, ut filium suum unigenitum daret. Hoc contemplatione Chrysostomus expendens: Ipse, inquit, nec unigenito peperit propter nos: nos autem & pecuniis parcamus contra nos ipsos. Ipse & legitimum pro nobis filium tradidit: nos vero nec argentum propter eum contemnimus; sed neque propter nos. Et qualiter hæc venia fuerint digna? Quid itaque differis & torpes, cum jam tam a receperis, & tot expectes?

Addit, ut erat in suos candidissimus: A gehennâ vos nemo eruet, nisi à pauperibus auxilium consequamini.

Nos quidem Psalta vocibus Deum precamur: Misere mei secundum magnam misericordiam tuam. Non parvam, non quotidianam aut solitam, sed magnam

& insolitam misericordiam poscimus. Nos autem nec secundum parvam misericordiam indigentium miseremur. Misericordiam volo, & non sacrificium. Misericordia magna est, cum aliquis egeno dat quantum potest, in id quod subinde fit, quantum habet.

Narrat optimâ fide Petrus Damianus eruditus, & notæ sanctimonie scriptor, fuisse patremfamilias, tenuissimæ fortunæ mercenarium, sed pium. Huic unicus erat leterius, quo aliquid oleis, aut alterius edulii emendum. Cum autem lautioris cibi expertem profus & ignaram haberet gulam, vel semel saltem lautiusculè prandere cogitavit. Diu autem verfabat animo, quid eâ monetâ præstinaret culinæ. Dum deliberat, adest mendicus & stipem rogat. Ille anceps animi, velut intra sacrum & saxum conclusus hæret, nec quid agat, satis dispicit. Stipem negare pauperi, durum; solatiolo jam constituto genium fraudare, acerbum. Sed vicit demum spiritus carnem, Quare illam Evangelii viduam imitatus, quod & quantum habuit, hoc dedit. Gaudjo erat. Dum debitorem largissimum acquisivisse, qui possit, & velit ingenti fenore sibi data reddere. Ita dum redit, omnis paratura mensæ, pro more panis aridus est; salinum quidem tenue, sed conscientia spe donâ dives solabatur, & damnatum carnis compensabat lucrum pietatis. Paulo post præter spem famulus ignotus & sudans accurrit, qui viginii solidos telâ involutos porrigens: Hoc tibi, ait, meus herus imperavit dari: properandum est, nam expectat me. Ita evanuit iste, dum alter plura quærere, & gratias agere pararet.

Bona est oratio, sed cum eleemofynâ. Date, & dabitur vobis. Beatus est magis dare quam accipere. Et hæc misericordia magna, & rare laudis eleemofyna est, cum quis omnia, quæ habet, largitur, & penuriam sentit. Nos plerumque damus, sed argenti superficiem radimus, nec inde ullam sentimus inopiam. Sed nec istam liberalitatem Deus aspernatur. Hæc itaque cogitantes, ait Chrysostomus, & nos ipsos, & filios, & necessarios in eleemofyna disciplinam ducamus. Et hoc super omnia disat homo, (notetur, obsecro) quoniam & hoc est homo. Magni enim & pretiosum, vir misericors. Itaque nisi hoc habeat, esse desit homo. Hoc sapientes præstare. Et quid admirari, si hoc est Deus & hoc homo? aut enim: Eltorum misericordes, sicut pater vester. Discamus itaque misericordes esse, omnium causa, maxime quoniam & nos multæ indigemus misericordie, & neque vivere putemus per id temporis, quo non misereamur.

§. II.

ALTERA causa, cur danda sit eleemofyna: Quid quid pauperibus damus, Christo damus. Ipsum Christi chirographum produco: Amen dico vobis, quam diu feceris uni ex his fratribus meis minimis, mihi feceris. Hoc orbis Iudæ, coram omni humana gente pronuntiabit.

Si Philippus II. Hispania cum Rex in Indiam iturus filium suum Philippum III. regni hæredem, ad Reipublicæ clavum & gubernacula reliquisset, quibus aliis verbis cum Hispaniæ magnatibus commendasset, quàm his ipsis: Quidquid obsequiorum filio meo præstiteritis, mihi præstitum censebo. Ita Christus, & quidem jurato promittens: Amen dico vobis, inquit, quidquid pauperibus dederitis aut feceritis, id mihi datum factumque interpretabor: nec enim id aliter remunerabor, ac si nihil ipsi hoc beneficentiæ genus fuisset exhibitum.

Salomon eleemofynæ frequentissimus encomiastes: Feneratur Domino, inquit, qui miseretur pauperis, & vicissitudinem reddet ei. Quicumque erga pauperem beneficus est, dat Christo mutuum, quod ad eum, qui dederit, cum fenore amplissimo redibit. Hic genuinus dicti

Basil. in psal. 41. Eleemosyna data pauperi donum est & lucrum

Ambros. l. de Tobia c. 16.

Chryso. in psal. 38. Mihi data mutuum pecuniam. Prov. c. 19. v. 17. Cur Deus dicat sibi fenerari qui miseretur pauperis.

Petr. Chrysol. ser. 25. sine nobis pag. 71. Verba Chrysol. gi: Usura mundi censuram ad hunc mundum accipitur sed dicitur, esto quod debeat, quo exigente restituet? se ipso quia non potest ille mentiri. Idem ipse est & executor, & imo.

dicti sensus est. Hinc Basilius magnus ad exercendam hanc fenerationem extimulans: Quale, inquit, hoc mutuum est? intellige dicti efficacem vim, & legislatoris humanitatem admiraberis. Quando pauperi das in Domini gratiam, & donum, & lucrum est. Donum quidem, quod a paupere non speres te recepturum: lucrum vero, quia Dominus promissit cumulatissimam remunerationem pro exiguis beneficiis, que in pauperes conferuntur. Nec enim frigida caliculus, Dei nomine porrectus, pretio carebit. Ita pauperi datum longè verius mutuum est, quam donum. At, inquis, hic fideiussor optimus quidem est, & locupletissimus, sed ubi syngraphum, ubi cautio? Ambrosius expeditissimè respondens: Evangelium ejus cautio est, inquit ille, promittit pro omnibus indigentibus, ille dicit fidem, quid dubitatis dare? Si quis vobis divites offeratur, qui fide promittat sua pro aliquo debitore, statim numeratis pecuniam: pauper est vobis Dominus caliculus, & conditor mundi, & adhuc delictis eratis, quem ditto-rem queratis fideiussorem? Dominus scribit, quidquid egenus acceperit.

Hoc ipsum explicans Chrysofomus: Videndum est, inquit, cur Deus dixerit: Mihi feneratur, qui miseretur pauperis, quonia novit avaritiam nostram ad majora & plura propensam, nec unquam eum, qui pecunias habeat, velle sine fide, & quasi securitate credere. Petit enim creditor vel hypothecam, vel pignus, vel fideiussorem, hisque tribus quasi securitatibus fretus pecunias suas credit. Quia igitur intelligit Deus, pauperem his omnibus destitutum esse, medium se, & quasi sequestram prestat, pauperi quidem sponsorem, pignus autem vel hypothecam creditori. Non habes, inquit, huic fidem propter inopiam, mihi crede propter copiam. Ne time, mihi feneraris.

Constat igitur illud mercedis ac præmii auctarium, quod homini in egeno solido receditur, & dissimulatio fenus & usuram dici, quæ principalem summam nimio quanto intervallo superat; nec dives hic illum aut lucrum percipientis, aut damnum emergentis, aut periculi imminuentis titulum asserere potest.

§. III.

Hic venia vestra dixerim, Christiani, aurum aliis crebro conmodatis, fenus etiam subinde agitat, sed turpissimum & planè non Christianum. Et quam foeda est feneratione illa, cum ad eum, qui pecuniam dat mutuum, non usura centesimæ quincunx, sed semissis, sed bes centesimæ, in dè etiam, quod duplo iniquius, cum usura ex assè seu libralis exigitur. Imò quod amplius & longè turpius: Sunt qui hac lege comoditent: cum centum floreni in medium annum petuntur, dant ipsi nonaginta, ut elapso anni dimidio recipiant centum. Neque hic funebre malum consistit: Non nemo decem florenos solis quatuordecim diebus commodat, sed pro ære hoc commodato philippum seu selquis florenum exigit. Quid igitur usura reddet æqua pro mutuis centum florenis? Hem dedecus, & labem Christiani nominis!

Quandò melius fenerari, & aurum commodare Christo! sed quam inde, inquis, sperare me jubes usuram? num unciariam? num usuram? num centesimæ quadrantem, num trientem? Non fallam te, mi optime Christiane, tu modò disce Deo fidere. Olim usura erat unciaria, pro annuis centum florenis mutuis redibat unus: Christus jam olim hanc legem antiquavit, & pro floreno unico centenos voluit à se repeti. Apertissimè id Petrus Chrysologus affirmans: Usura mundi est, inquit, centum accipere & unum pro censu reddere; Deus unum accipit, & centum reddit. Et tamen homines cum Deo nolunt habere contractum. Sum forsitan de cautione sollicitus? Quare? homo homini exiguae charitatis obligatione constringitur, Deus tot & tantis voluminibus caret, & debitor non tenetur: sed dicitur, esto quod debeat, quo exigente restituet? se ipso quia non potest ille mentiri. Idem ipse est & executor, & imo.

A debitor. Non erit in reddendo durus, qui profusus est in largiendo. Age igitur, avarare, fac tibi sacculos, & fac jubente Deo, quia votis tuis annuit à vobis majestas. Sed fac tibi sacculos erogando: quia quidquid pauper exceperit, pater celestis suscipit. Et ubi cedit in celo: Et ne forte perdidisse te doleas usuram, centuplum in caelesti senore recipies, quidquid in calum paupere transmissis perferente. Ergo quod Gregorius Nazianzenus metro docet,

Tu debitorem præfer omnibus Deum; Frustra rependit sceptrum qui caelestia. Christus confelsi nominis, & fidei certissima debitor, non subducit se, non declinat, non fugit creditores suos, sed eos maximè amat, quibus plurimum debet; vult exigi nomina, & multis in nostro etiam hoc orbe repræsentat mutui amplissimam usuram.

§. IV.

Praeter alios tot testes id asserens Chrysofomus: Deus, inquit, quibus maxime debet, hos maxime diligit. Itaque si vis cum semper amicis habere, multorum censurus debitorum. Nec enim ita fenerator debitorum habens gaudet, sicut Deus creditores habens delectatur. Et quibus quidem nihil debet, hos respicit; quibus vero debet, ad hos accurrit. Igitur omnia faciamus, ut ipsum habeamus debitorem. Hoc enim sanctorum tempus est, & nunc in necessitate constitutus est. Nisi igitur nunc ei dederis, postquam hinc migraveris, tui non indigebit: hic enim sitit, hic esurit; Cur igitur non das ei, qui plura daturus est? forte se quòd multo post tempore dat? Atqui in hac etiam vita dat. Verus est enim sermo ille: Regnum calorum querite, & haec omnia addentur vobis. Vides liberalitatis ac munificentiae magnitudinem; illa tibi, ait, asserunt a sunt, nec minuentur, scilicet aeterna. Cum interim in huius mundi bonis, tanquam additamenti & corollarii loco largior. Sin expectare te velit, ut loco meliore fenus promissum reddat, tu ei non solum non obmurmura, sed gratias age, & ipse tibi gratulare. Sed à pari rem captes.

Civis Monacensis Vngarorum uni aureos mille debebat quos creditor obtinuit voluit hic Monachii reponi. Hunc civis Monacensis fidelissimè monens: Confessum nomen est, ajebat, & quæ voles horâ id expungam, sed damnum tibi duplex inde proveniet. Primum; acceptum as per tot bellorum incendia in patriam non perferes; milites, ut noris, ad nummarium odorem sagacissimi sunt. Alterum: si hic Monachii cegar remen expedire festertios dabo, nec enim aliam in premitu monetam habeo, quæ tibi, fat scio, jactura erit. Sin autem morâ patiens expectes, dum in patriam redieris, collybo pecuniam reddi curabo, ita probatissimi auri ducatus recipies, cum lucro singulos. Planè fatuus sit, qui expectare nolit: Ita Christus nobiscum amantissimè pacifecit. Num eleemosynæ vestrae usuram in exilio, an in patriâ, redhiberi vultis? Hic certe vobis, non nisi metitur. In exilio placet? moneta longè vilior, res fluxæ reponentur; sentietis jacturam. Placet expectare, & in patriâ recipere fenus? vestro id lucro fiet, & quidem maximo; felicitas aeterna, & auctior reddetur.

§. V.

Hæc Chrysofomus ad verbum exprimens: Deus, inquit, feneratus es, ipsum repose. Sed non improprie sentis tibi cuncta restituet. Verum hoc quoque suo commodo Deus facit. Est quippe talis hic debitor, non qui, (ut alii) sessinet ipsum tantummodo mutuo datum exolvere: sed agit omnia, ut quod datum est, maneat in tuto. Propterea hic quidem reddit ex parte, maximum autem tibi in futuro thesaurum reservat. Hæc scientes misericordie operibus liberaliter asseruimus, plurimumque amorem ostendemus in pauperes, eis que non pecuniam solum, verum etiam ceteris operibus adjuvemus. Idem tulo.

Idem Augustinus ingerit his verbis: Quid ergo, inquit, facio, ut sim utilis fenerator? Attende, quid facit fenerator, minus vult dare certe, plus accipere: hoc fac & tu, da modica, & accipe magna. Vide quam late crescat fenus tuum; da temporalia, & accipe aeterna; da terrena, & accipe caelum. Vtrum ergo Christum habere vis iudicem, an debitorem? debitor creditorem veretur, iudex reum non veretur.

Augustini præceptor Ambrosius luculentissime: Christus, inquit, se suscipere proficitur. Quid ergo agis, o aures, quid cogitas, quid dedideras? Christo esuriente, tu horrea tua claudis? Imò non claudis, sed minora destruis, & majora reaedificas? Christo indigente vestitu, tua vestes tinea consumuntur? Christo indigente tu aurum quaris, aurum desideras, aurum recondis, omnia aurum vides; aurum tibi vigilanti cogitatio est, & somnia dormienti. Sicut enim ii, qui per insaniam mente translati sunt, non jam res ipsas, sed passionis suae phantasias vident; ita etiam mens avari semel vinculis cupiditatis adstricta, semper aurum, semper argentum videt, semper reditus computat. Gratius aurum intuetur, quam solem videt. Ipsa ejus oratio & supplicatio ad Dominum, aurum quaerit, & zellet atque optaret, ut omnia ei in aurum converterentur. Hic seipsum quis interroget, an non aurum diligo quam aurum. Verbis tuis, mi homo, crederem, nisi aliud clamarent facta tua. Vos autem fratres, inquit Ambrosius, si mihi auscultatis, reserate alius prompulariorum vestrorum, & largior divitiis vestris atque sumentior exitus procuratur, quam quaesitus fuerat ingressus.

Quocirca quidquid ærarij, quidquid nobis est pecuniolæ, id liberaliter cum egenis partiamur; argentum fenori locemus, mutuum Christo pecuniam demus: fidelissimus sponzor, opulentissimus debitor, certissimus largitor est, qui misericordiam vult & non sacrificium. Cum mors in conspectu erit, fateri quilibet nostrum cogetur: Hoc habeo, quodcumque dedi; perdidit quod servavi.

CAPVT IV.

Verissime ipsi Christo dari, quidquid datur pauperi, explicatius traditur.

Radix omnium malorum est cupiditas, dixit Tarsensis Paulus. Quod si vera philosophorum enuntiatio: Contrariorum eandem esse rationem; portò dicendum erit: Liberalitas cupiditati opposita radix omnium bonorum. Quod illa Christi verba pertinent: Qui habet, dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet, auferetur ab eo. Qui gratiam piæ liberalitatis in pauperes habet, huic Deus multiplicem subinde vicem rependit, etiam in hac vitâ; æternum illic præmiu. Et abundabit. Qui verò hanc erogandigratiam non habet, hic rerum, pæne omnium inops erit, & quod putat se habere, auferetur illi. Perinde si dixisset Christus: Videte mei discipuli; proverbium quod in plebe invaluit, etiam ad superos obtinuit: Ditionibus datur, pauperibus semper auferitur. Siquidem ei, qui misericordiam non caruerit, addetur facultatum plurimum: qui misericordiam destitutus fuerit, nec commode fructur possessis, neque potietur optatis. Cupiditas radix omnium malorum. Liberalitas ergo radix omnium bonorum.

Atque de hac radice cœpimus differere. Cum verò illud cæleste placitum: Christo dari, quidquid datur pauperi, exactissime intelligendum, & animo penitissimo fit affigendum, super eo nunc plura & explicatius trademus.

§. I.

Solidissimum liberalitatis sanctæ fundamentum est istud. Quidquid datur pauperi, Christo datur. Ocellus Domini Ioannes scripto nos erudiens: Qui habuerit substantiam huius mundi, ait, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitatis Dei manet in eo? Liceat hic quaerere: Num hæc ad Dialecticæ leges proba est conclusio? Nam antecedens de amore in hominem, enthymematis clausula de amore in Deum loquitur. Atqui hæc diversa sunt. Imò eadem sunt, hinc conclusio probissima. Nam eleemofyna, quæ bono animo spargitur in pauperes, Deo datur, quia propter Deum datur. Philosophorum placita sunt: Propter quod unumquodque tale, & illud magis tale. Et, Qui dat formam, dat etiam formæ consequentia; qui præbet ignem, etiam calorem & siccitatem præbet. Non vitam tantum, sed & sustentandæ vitæ subsidia Deus nobis largitus: Ecce dedi vobis, inquit, non nem herbam, & universa ligna, ut sint vobis in escam. Dei utique fuit, animantibus ratione præditis necessarium cibum, cum primis providere: Atqui pauperes animalia sunt ratione prædita: Cur autem Deus his cibum non subministrat? Dedit divitibus, eisque unâ injunxit, ut ipsi pauperibus suo loco, quod conveniret, darent. Hinc stipem in egenos erogam, in se collatam computat. Est qui obæro juveni suppetias veniat, & commodet pecuniam; juvenis istius parens gratias agit: & hanc gratiam sibi ipsi præstitam interpretatur. Ita Christus, quod meo nomine meis pauperibus largimini, ut mihi factum remunerabor. Ita Saulus ex alto allocutus est: Saule, Saule, quid me persequeris? Domine, quis tibi nocere potest? In cælo securus es ab omni gladio. At mea membra sunt in in terrâ; qui lædit illa, me lædit: ita prorsus qui in meos liberalis & beneficus est, in me ipsum est.

Turonensis præsul Martinus, cum octodecim annorum esset tiro miles, Ambiani pauperem dimidiò sui sagi donavit magnanimâ liberalitate. Nocte proximâ visus est Christus hanc vestimentum partem Angelis ostendere gratulando ac dicere: Martinus adhuc catechumenus hæc me veste contexit.

Domine hic cento te parum de ore teget: deinde non tibi, sed mendico datus est. Me, ait Christus, hæc veste contexit: quidquid enim vel minimis mearum datur, ipsissimo mihi datur, & ego ut obsequium ac donum mihi met impensum amplissime rependam.

Vnde igitur eleemofyna parciot, ubi aqua hæret? Defectum fideliter pandam. Nullus est, puto, Christianus sanguinis tam deparcus homo, quin facili manu crumenam diduceret, ipsūque animum aperiret, si Christus eâ formâ, quâ Hierosolymis egit, mendicantem à se cerneret, quem utique humanissime interrogaret: Domine, quid petis? etiam dimidium meæ pecuniæ, mearum vestium, mei pecoris non negabo. Et quamvis modestissimus hic mendicus tergiverfaretur, modum scribere liberalitati, nihilominus hic tam ingratissimus homo largissimam stipem ingereret huic domino suo, quem ante se stantem videret. Cur ergo in dandis eleemofynis tam lentis, tam tenacis & præparci sumus? Christum non cernimus, tritam mendici lacernulam, pertusum Codri, aut Tri palliastrum, depexum pauperis scholastici centunculum aspiciamus. Hæc nobis in oculis sunt: Christus nec in oculis, nec in animo est.

En, unus & unicus tam fordidæ tenacitatis causa defectus est, defectus fidei. Non credimus Christo dari, quod datur pauperi: idque ideo non credimus, quia Christum oculis non cernimus. Nos interim grandi ore, jactamus. Christiani sumus, & credimus Christi promissis, credimus, credimus.

Quidquid datur pauperi, Christo datur, est solius liberalitatis fundamentum. 1. Ioh. c. 3. v. 17. Theologis, charitas Dei, & charitas proximi idem est habitus.

Gen. c. 1. v. 29.

Act. c. 9. v. 4.

Homines in dandis eleemofynis sunt præparci.

Defectus fidei.